

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Amanda Ivanov

The EU and Turkey statement

- Lösning på flyktingkrisen eller i strid med non-refoulementprincipen?

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Josefin Gooch

Termin: VT 2016

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.3 AVGRÄNSNING	6
1.4 METOD OCH PERSPEKTIV	7
1.5 MATERIAL OCH FORSKNINGSLÄGE	8
1.6 DISPOSITION	8
2 EU AND TURKEY STATEMENT	9
2.1 VAD STADGAR ÖVERENSKOMMELSEN?	9
3 DEN INTERNATIONELLA FLYKTINGRÄTTEN	11
3.1 PRINCIPEN OM NON-REFOULEMENT	11
3.1.1 FN:S KONVENTION ANGÅENDE FLYKTINGARS RÄTTSLIGA STÄLLNING	11
3.1.2 FN:S TORTYRKONVENTION	12
3.1.3 EUROPEISKA KONVENTIONEN OM SKYDD FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA	13
3.2 JUS COGENS-KARAKTÄR	14
3.3 HUR LÅNGT STRÄCKER SIG NON-REFOULEMENTPRINCIPEN?	16
3.4 VAD HAR STATER FÖR ANSVAR ATT KONTROLLERA?	17
3.5 TILLÄMPNING AV ÖVERENSKOMMELSER I STRID MOT NON-REFOULEMENT	18
3.5.1 T.I MOT FÖRENADE KUNGARIKET	18
3.5.2 M.S.S MOT BELGIEN OCH GREKLAND	19
4 REAKTIONER PÅ AVTALET	21
4.1.1 HUMAN RIGHTS WATCH RAPPORT	21

4.1.2	RESOLUTION 2109	22
5	ANALYS	23
5.1	FLYKTINGARS RÄTT TILL SKYDD ENLIGT NON-REFOULEMENT	23
5.2	RISK ATT ÖVERENSKOMMELSEN MELLAN EU OCH TURKIET KRÄNKER NON-REFOULEMENTPRINCIPEN	24
5.3	HUR PRINCIPEN OM NON-REFOULEMENT KRÄNKES	24
6	SLUTSATS	28
6.1	VAD INNEBÄR PRINCIPEN OM NON-REFOULEMENT?	28
6.2	FINNS DET EN RISK ATT ÖVERENSKOMMELSEN MELLAN EU OCH TURKIET STRIDER MOT NON-REFOULEMENTPRINCIPEN?	28
6.3	HUR STRIDER ÖVERENSKOMMELSEN MOT NON-REFOULEMENTPRINCIPEN?	28
6.4	ÖVERENSKOMMELSEN MELLAN EU OCH TURKIET KRÄNKER FLYKTINGARS SKYDD	29
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	30
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	33

Summary

The protection of non-refoulement principle is expressed in the Refugee Convention, the Torture Convention and the ECHR. The Principle statutes protection of refugees to not be returned to a country where their human rights are at risk of being impaired. The civil war in Syria has generated that more people than ever are fleeing around the world for protection. A majority have fled to neighbouring countries for refuge, including Turkey. From Turkey many travel further to Greece and then across the Mediterranean by boats with the help of smugglers. The smugglers are taking large amounts of money in exchange for travels which has cost many lives. To counter the illegal market, the EU and Turkey reached a statement which regulates that each Syrian travelling illegally from Turkey to Greece is to be returned to Turkey. In exchange, each Syrian who have come legally to Turkey will be given a place in Europe.

The basis in international law is that states are free to agree on what they want in accordance with their sovereignty. However, imperative rights are not optional. The principle of non-refoulement is an absolute agreement which means that agreements contrary to it is invalid. The cooperation between the EU and Turkey has been criticized by many human rights organizations that states that the agreement is contrary to the principle of non-refoulement. The reason is that Turkey is not a safe country to be returned to. In the judgment *M.S.S. v Belgium and Greece*, the European Court stated that human rights organizations' statements should be accorded great importance. In addition to their statements, a state must examine the person's individual circumstances and clarify that there is no risk that their human rights get violated in the recipient state. The conclusion is that the cooperation between Turkey and the EU violate the principle of non-refoulement. The application of the cooperation results in deportation of refugees to Turkey, which is a state who can not be considered as safe.

Sammanfattning

Skyddet för non-refoulementprincipen uttrycks bland annat i Flyktingkonventionen, Tortyrkonvention och EKMR. Principen stadgar ett skydd för flyktingar att inte bli återsända till ett land där deras mänskliga rättigheter riskerar kränkas. Inbördeskriget i Syrien har genererat att mer människor än någonsin befinner sig på flykt runt om i världen. En överhängande majoritet har flytt till grannländerna för skydd, bland annat till Turkiet. Från Turkiet tar sig många vidare till Grekland för att resa över medelhavet på gummibåtar med hjälp av människosmugglare. Smugglarna tar stora mängder pengar i utbyte mot resor som hittills kostat många livet. För att motverka den illegala marknaden har EU och Turkiet ingått en överenskommelse som reglerar att varje syrier som tar sig olagligt från Turkiet till Grekland ska återsändas till Turkiet mot att en syrier som tagit sig legalt till Turkiet ska ges en plats i Europa.

Utgångspunkten i folkrätten är att stater är fria att avtala om vad de vill i enlighet med deras suveränitet. Dock får tvingande rätt inte avtalas bort. Principen om non-refoulement är absolut, avtal i strid med den är därför inte giltiga. Samarbetet har kritiserats av många människorättsorganisationer som anser att överenskommelsen strider mot principen om non-refoulement eftersom Turkiet inte är ett säkert land att återsändas till. I domen M.S.S mot Belgien och Grekland har Europadomstolen uttalat att människorättsorganisationers uttalanden ska tillmätas stor betydelse. Utöver deras uttalanden måste en stat undersöka personens individuella omständigheter och klargöra att ingen risk föreligger för att deras mänskliga rättigheter i mottagarstaten kränks. Slutsatsen är att samarbetet mellan Turkiet och EU kränker non-refoulementprincipen eftersom den återsänder personer till Turkiet som inte kan anses vara en säker stat. Principen om non-refoulement gäller över internationella överenskommelser som samarbetet mellan Turkiet och EU, vilket gör överenskommelsens tillämpning olovlig.

Förord

Denna uppsats tillägnas Kebrom, Aman och Ablel. För att ni klarat resan till Sverige och nu får det *skydd* ni så länge sökt. För att ni varje dag inspirerar mig med den styrka som krävs för att anpassa sig till ett nytt land. För den tacksamhet jag känner över att just ni blivit en del av vår familj.

Jag vill också ta tillfället i akt att rikta ett tack till min syster, Alexandra Ivanov. Utan ditt stöd hade denna uppsats aldrig kunnat skrivas.

Amanda Ivanov

Lund den 10 juni 2016

Förkortningar

CAT	Commission Against Torture
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
EU	Europeiska unionen
FN	Förenta nationerna
IHL	Council of the international institute of Humanitarian law
UNHCR	United Nation Highs Commissioner for Refugees

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Flyktingars rättsliga ställning går bland annat att finna i konventioner stater ingått.¹ Rättigheterna som ges är starka med få möjligheter för undantag.² Den rådande flyktingkrisen innebär att det dagligen rör sig stora flyktingströmmar från bland annat Syrien som söker skydd i andra stater³, i praktiken har mottagarstaterna ingen rätt att neka dem skydd eller sätta ett tak för hur många de vill hjälpa när de väl tagit sig in i statens territorium utan att bryta mot sina folkrättsliga förpliktelser.⁴ För att komma runt dessa skyldigheter samarbetar stater med transitländer och avtalar om vilka länder flyktingarna ska få ta sig vidare till och söka skydd i.

I enlighet med deras suveränitet har stater möjlighet att bestämma vem som får ta sig in deras territorier.⁵ Istället för att reglera sätt på vilka människor kan ta sig in lagligt, tenderar stater att lägga fokus på att begränsa möjligheterna att ta sig in i deras territorium. Ett av de senare samarbetena är mellan EU och Turkiet. Turkiet är ett transitland dit många tar sig från gränsen i Syrien för att sedan åka vidare till Grekland och resa över medelhavet med gummibåtar för att söka skydd i Europa. En illegal verksamhet har skapats i transitländerna, flyktingar betalar stora summor pengar till människosmugglare för att ta sig till Europa.

Överenskommelsen mellan EU och Turkiet är ett försök att förhindra den svarta marknaden. De flyktingar som tar sig till Grekland från Turkiet ska återsändas till Turkiet i utbyte mot att en syrier som tagit sig legalt till Turkiet ska ges en plats i Europa.⁶ Det mest fundamentala skyddet som

¹Se t.ex. 1951 års FN-konvention angående flyktingars rättsliga ställning (Flyktingkonventionen), 16 augusti 1954, SÖ 1954:55.

²Linderfalk, Ulf: *Folkrätten i ett nötskal*, Lund, 2012, s. 182.

³Höglund, Lena: *Sociala förhållanden*, 2016, hämtad 2016-06-10 från <http://www.landguiden.se/Lander/Asien/Syrien/Sociala-Forhallanden>

⁴Linderfalk: *Folkrätten i ett nötskal*, s. 184.

⁵Linderfalk: *Folkrätten i ett nötskal*, s. 16-17.

⁶Europeiska rådet: *EU-Turkey statement*, 18 Mars 2016, hämtad 2016-06-10 från <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

finns i den internationella flyktingrätten är principen om non-refoulement. Den innebär att en stat inte får återsända en flykting till ett land där personens mänskliga rättigheter riskerar kränkas.⁷ Många människorättsorganisationer har uttryckt stark kritik över avtalet, de anser att Turkiet inte är ett säkert land för en flykting att bli återsänd till.⁸ Det är därför av intresse att utreda vilket skydd flyktingar har rätt till samt om det finns en risk att det avtal som är ämnat att lösa flyktingkrisen, istället kränker flyktingars mänskliga rättigheter.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att undersöka vilket skydd flyktingar har rätt till genom principen om non-refoulement och om den nyligen ingångna överenskommelsen mellan EU och Turkiet riskerar att kränka deras skydd. Uppsatsens frågeställningar är därför:

- Vad innebär principen om non-refoulement?
- Finns det en risk att överenskommelsen mellan EU och Turkiet strider mot non-refoulementprincipen?
- Hur strider överenskommelsen mot non-refoulementprincipen?

1.3 Avgränsning

Överenskommelsen mellan EU och Turkiet har föranlett kritik från människorättsorganisationer, främst att det strider mot non-refoulementprincipen och kollektiva utvisningar. Uppsatsen fokuserar därav på att endast undersöka den del som handlar om non-refoulement. Andra aspekter, huruvida överenskommelsen är att betrakta som bindande på grund av dess utformning av ett ”statement” exkluderas också eftersom det är utanför uppsatsens syfte.

Syftet med utvalt material studien baseras på är inte en kvantitativ undersökning där generella slutsatser kan dras, utan en kvalitativ.⁹ För att

⁷ Linderfalk: *Folkkrätten i ett nötskal*, s. 185-186.

⁸ Se avsnitt 4 i uppsatsen.

⁹ Nationalencyklopedin: *kvantitativ resp. kvalitativ metod*.

besvara uppsatsens frågeställningar har material i form av domar från Europadomstolen därför valts ut där studerat fenomen om flyktingars rätt till skydd varit ett problem. Vidare avgränsas undersökningen av principen om non-refoulement till de mest relevanta instrument som flest stater är anslutna till, för att nå ett större internationellt perspektiv. Instrumenten där nämnd princip undersöks är därför FN:s Flyktingkonvention, FN:s tortyrkonvention (CAT), EKMR och dess praxis.

Flyktingkonventionen utgår från att person uppnått flyktingstatus för att erhålla skydd. CAT och EKMR är tillämplig på alla. I denna uppsats utgås från att överenskommelsen mellan EU och Turkiet rör flyktingar, varför någon utredning om hur person uppnår flyktingstatus lämnats utanför.

1.4 Metod och perspektiv

Uppsatsen utreder internationell flyktingrätt varför svensk nationell rätt inte varit aktuell. Som utgångspunkt har den rättsdogmatiska metoden använts, vilken analyserar lagstiftning, praxis, förarbeten och doktrin.¹⁰ En lagstiftnings ändamål och syfte har ofta större betydelse än dess ordalydelse, varför preambler används. Preamblar finns inte i svensk rätt varför den rättsdogmatiska metoden kompletteras med den EU-rättsliga metoden, då EU-rätt tillmäter preambler stor betydelse.¹¹

I analysen har ett kritiskt perspektiv använts för att granska och ifrågasätta huruvida avtalet mellan EU och Turkiet står i överensstämmelse med principen om non-refoulement. Slutsatsen bygger därav på ett fåtal omsorgsfullt utvalda instrument i den internationella flyktingrätten, uttalanden från människorättsorganisationer och domar från Europadomstolen.¹²

¹⁰ Kleineman, Jan: *Juridisk metodlära*, Lund, 2013, s. 24.

¹¹ Hettne, Jörgen: *EU-rättslig metod – teori och genomslag i svensk rättstillämpning*, Stockholm, 2012, s. 21.

¹² Nationalencyklopedin: *kvalitativ metod*.

1.5 Material och forskningsläge

Materialet som använts för uppsatsen är traditionella juridiska källor som lagstiftning, rättspraxis och doktrin. Eftersom den behandlar internationell flyktingrätt har internationella källor använts.

För uttalanden från människorättsorganisationer har elektroniska källor från främst refworld använts. Tillämpad doktrin har främst varit standardverk i mänskliga rättigheter. Det finns omfattande forskning där non-refoulementprincipen behandlas. Mest framstående är Goodwin-Gill, Jane Mcadam och Sir Elihu Lauterpacht som skrivit böcker i ämnet och även legat till grund för denna studie.

1.6 Disposition

Efter det inledande kapitlet kommer det andra kapitlet i uppsatsen redogöra för vad överenskommelsen mellan EU och Turkiet innebär. Kapitel tre följer med en redogörelse för hur non-refoulementprincipen uttrycks i internationella instrument, hur den ska tolkas, förstås och hur långt den sträcker sig. Även andra grundläggande rättigheter och principer i folkrätten förklaras som är viktiga för att förstå principen om non-refoulement och dess betydelse. Vidare redogörs avgöranden från Europadomstolen där non-refoulementprincipen brutits mot. I kapitel fyra återges reaktioner på överenskommelsen mellan EU och Turkiet från människorättsorganisationer, vilka uttrycker huruvida Turkiet är ett säkert land. I studiens femte kapitel analyseras utifrån non-refoulementprincipens innebörd i kapitel tre vad för skydd flyktingar har rätt till. Det analyseras även om det finns en risk att överenskommelsen mellan EU och Turkiet kränker non-refoulementprincipen. Kapitel fem avslutas med att analysera på vilket sätt principen kränks utifrån bland annat människorättsorganisationers bedömning kring Turkiets säkerhet i kapitel fyra. I sjätte kapitlet uppfylls studiens syfte genom att besvara frågeställningarna som redogjorts för i det inledande kapitlet och slutsatser dras.

2 EU and Turkey Statement

2.1 Vad stadgar överenskommelsen?

Den 28 mars 2016 ingick Europeiska rådets medlemmar en överenskommelse med Turkiet för att få ett slut på flyktingkrisen. Bakgrunden består i att Turkiet fungerat som ett transitland dit syriska flyktingar tagit sig för att resa vidare till Europa över medelhavet. Flyktingströmmarna har varit stora och inneburit omfattande belastning för Turkiet. Men störst har påfrestningarna varit för de syriska flyktingar vars utsatta situation resulterat i att en svart marknad öppnats upp över havet. Vägen har varit kostsam. Människosmugglare har krävt stora summor pengar i utbyte mot resor på överfyllda båtar under svåra förhållanden som tagit många människors liv. Ett längre samarbete mellan Turkiet och EU har därför resulterat i detta ”statement”, vilket kort kommer redogöras för, särskilt de två första punkterna som är av relevans för uppsatsens syfte.

Den första punkten reglerar att avtalet träder i kraft den 20 mars 2016 och att de som från Turkiet tar sig till Grekland på en illegal väg från det datumet kommer *återlämnas till Turkiet*. Kraven på återlämnanden är att de ska ske i överensstämmelse med internationella bestämmelser och EU-rätt, vilka uppställer förbud mot kollektiva utvisningar och att *principen om non-refoulement respekteras*. Bestämmelserna tillämpas genom att samtliga personer som tar sig till Grekland tas om hand av dess myndigheter som individuellt ska pröva deras asylansökningar enligt asyldirektivet. Om prövning resulterar i en ogrundad eller otillåtlig ansökan ska personen *återlämnas till Turkiet*.

En laglig väg in i Europa ska upprättas då EU i en första omgång erbjuder 72 000 platser för syrier. Platserna fördelas genom det system medlemsstaterna under ett möte den 20 juli 2015 enats om. Systemet innebär att om en syrier återlämnas från Grekland till Turkiet i enlighet med FN:s sårbarhetskriterier ska en annan person med samma nationalitet som

befinner sig i Turkiet ges plats in i Europa. Det ska upprätthållas genom att EU:s medlemsstater och UNHCR ansvarar över att avtalet implementeras och tillämpas från den dag avtalet träder i kraft. Turordningen ska vara sådan att de som inte tidigare har eller försökt ta sig till Europa genom en olaglig väg ska ges förtur till Europa.¹³

¹³ Europeiska rådet: *EU-Turkey statement*, 18 Mars 2016, hämtad 2016-06-10 från <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

3 Den internationella flyktingrätten

3.1 Principen om non-refoulement

Den internationella flyktingrätten är en del av mänskliga rättigheter, som i sin tur utgör en del av folkrätten.¹⁴ Utgångspunkten i folkrätten är att varje stat är ansvarig över sitt territorium och invånarna i det enligt suveränitetsprincipen.¹⁵ Ansvaret innebär i detta avseende att staten ska säkra medborgarnas mänskliga rättigheter genom bland annat nationell lagstiftning. När ett land inte längre kan skydda sina invånare, får det ofta följden att människor flyr till andra stater. Som substitut till det nationella träder det internationella regelverket in för att värna om de mänskliga rättigheterna.¹⁶ En viktig del i den internationella flyktingrätten är att skyddas genom non-refoulementprincipen. Detta avsnitt ska ägnas åt att undersöka var skyddet återfinns och vad det betyder.¹⁷

3.1.1 FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning

FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning är en av de mest centrala konventionerna i den internationella flyktingrätten. I den återfinns principen om non-refoulement. Instrumentet var det första att ge uttryck för principen och fungerar således som en naturlig utgångspunkt.¹⁸ Artikel 33.1 lyder på följande vis; *”Fördragslutande stat må icke, på vilket sätt det vara må, utvisa eller avvisa flykting till gränsen mot område varest hans liv eller frihet skulle hotas på grund av hans ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning”*.¹⁹

¹⁴ Seidlitz, Madelaine: *Asylrätt - en praktisk introduktion*, Lund, 2014, s. 15.

¹⁵ Linderfalk: *Folkrätten i ett nötskal*, s. 182-183.

¹⁶ Christian Diesen: *Prövning av migrationsärenden*, Vällingby, 2012, s. 103.

¹⁷ Goodwin-Gill: *The refugee in international law*, Oxford, 2007, s. 103.

¹⁸ Zimmerman, Andreas: *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Its 1967 protocol*, New York, 2011, s. 33.

¹⁹ Flyktingkonventionen artikel 33.

Principen betyder att en stat inte får utvisa en flykting till en plats där risk finns för att personen utsätts för kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Konventionen tillkom efter andra världskriget och ämnade lösa krisen efter många flytt och var utspridda runt om i Europa. Det härstammar från det franska ordet "refouler" och betyder "trycka tillbaka" eller "driva tillbaka" en fiende i krig, vilket således principen uppställer ett förbud mot.²⁰ Skyddet är det främsta i den internationella flyktingrätten och ger den person som redan flytt till en annan stat rätt att få stanna om utvisning eller avvisning skulle vara farligt för personens liv.

När konventionen tillkom var den endast tillämplig för händelser innan 1951 och för de som befann sig i Europa. På grund av detta tillkom 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning. I dess första artikel stadgas att tids- och geografibestämmelsen i Flyktingkonventionen inte ska gälla. Skyddet mot non-refoulement gäller därför alla flyktingar oavsett var i världen de befinner sig, förutsatt att stater anslutit sig till konventionen. I nuläget är 145 stater anslutna till Flyktingkonventionen, Grekland inräknat.²¹

3.1.2 FN:s tortyrkonvention

Principen om non-refoulement finns även i FN:s tortyrkonvention, förkortas till CAT. Artikel 3 uppställer ett förbud mot tortyr där en variant av non-refoulementprincipen uttrycks;

"Ingen konventionsstat ska utvisa, återföra, eller utlämna en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han skulle vara i fara för att utsättas för tortyr.

För att fastställa huruvida sådan anledning föreligger, ska de behöriga myndigheterna beakta alla hänsyn av betydelse, vari i förekommande fall även ska inbegripas förekomsten i den berörda staten av ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna".

²⁰ Goodwin-Gill: *The Refugee in International Law*, s. 201.

²¹ Zimmerman: *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Its 1967 protocol*, s. 70.

I artikeln stadgas att de stater som vill utlämna en person förbjuds att göra det om risk finns för att personen lider fara att utsättas för tortyr i mottagarstaten.²² Artikeln sträcker sig dessutom längre än Flyktingkonventionens non-refoulementprincip. Förutom ett förbud mot utvisning har den stat som vill utlämna en person plikt att undersöka förhållandena i mottagarstaten så att de är tillfredsställande för lovlig utlämning.²³

3.1.3 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna

Förutom i Flyktingkonventionen och CAT återfinns skyddet för non-refoulement i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. På grund av konventionens erkännande av skyddet utgör den ett viktigt instrument för den internationella flyktingrätten.

I artikel 3 finns ett förbud mot tortyr ”*Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning*”.²⁴

Artikeln ger inte uttryck för principen om non-refoulement. Av fallet ”Soering mot Förenade kungariket” klargjordes dock att artikeln ska tolkas vitt, då den förutom tortyr innehåller ett förbud mot non-refoulement. Soering var åtalad för mord i USA och flydde till Storbritannien eftersom hans brott innebar risk för dödsstraff i USA. Domstolen uttalade att artikel 3 inte endast gäller för tortyr utan även förbud mot utlämning för en person som riskerar utsättas för annan behandling eller bestraffning som är en kränkning av dess mänskliga rättigheter. I detta fall ansågs risken för dödsstraff vara tillräcklig för att ett förbud mot utlämning skulle tillämpas av Storbritannien.

²² Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, 12 december 1985, SÖ 1986:1, artikel 3.

²³ Gammeltoft-Hansen, Thomas: *Access to asylum: international refugee law and the globalisation of migration control*, Cambridge, 2011, s. 46.

²⁴ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Rom den 4 november 1950, SÖ 1952:35, artikel 3.

Domstolens motivering för att artikeln innehåller förbud mot non-refoulement var att det låg i linje med konventionens syfte och ändamål och därför inte kräver att ordalydelsen explicit uttrycker förbudet. De ansåg också att var stat är skyldig att undersöka förhållandena i mottagarstaten innan utlämning.²⁵

Enligt artikel 34 i konventionen får individuell klagorätt göras gällande av individer, icke-statliga aktörer och medlemsstater, vilket innebär att många omfattas av skyddet i artikel 3.²⁶

3.2 Jus cogens-karaktär

Hittills har det redogjorts för vad principen om non-refoulement innebär och vilka instrument den återfinns i. En diskussion som länge funnits är huruvida non-refoulement har karaktär av jus cogens, vilket ska utredas i detta avsnitt.²⁷

Jus cogens är ett begrepp inom folkrätten som definieras i artikel 53 i Wienkonventionen;

”En traktat är ogiltig, om den vid tiden för dess ingående står i strid med en tvingande allmän folkrättsnorm. I denna konvention förstås med en tvingande allmän folkrättsnorm en norm, vilken av det internationella statssamfundet som helhet är godtagen och erkänd som en norm från vilken ingen avvikelse är tillåten och vilken kan ändras endast genom en senare allmän folkrättsnorm av samma karaktär.”²⁸

Om en norm i folkrätten är av jus cogens-karaktär innebär det att inga undantag får göras till den. Jus cogens går utöver staters suveränitet eftersom inga avtal kan sätta dem ur spel. Fåtal regler inom folkrätten anses bära sådan ställning, i övrigt är rätten dispositiv och stater kan ingå avtal

²⁵ Soering mot Förenade kungariket, no. 17038/88, dom 7 juli 1989.

²⁶ Artikel 34 EKMR.

²⁷ Allain, Jean: *The Refugee Convention at Fifty, a view from Forced Migration Studies*, Maryland, 2003, s. 81-82.

²⁸ Wienkonventionen om traktaträtt, 23 Maj 1969, United Nations, Treaty Series, vol. 1155, p.331, Artikel 53.

som bryter mot folkrättsliga förpliktelser om deras samtycke ges.²⁹ För att bryta mot en regel som är jus cogens krävs enligt artikel 64 att en ny tvingande allmän folkrättsnorm av samma karaktär uppstår och gör den tidigare ogiltig och på så vis upphör.³⁰

Om principen om non-refoulement klassas som jus cogens skulle det i sammanhanget innebära att inget kan sätta den ur spel. Varken ett avtal mellan stater eller någon annan regel i folkrätten. Principen skulle således ha en ställning som går över nationella och internationella överenskommelser.

Att en regel ska vara jus cogens kräver därför en del och det finns några uttalanden som tyder på att principen om non-refoulement är jus cogens. UNHCR är en av de som anser att non-refoulement successivt förvärvat karaktären av en tvingande regel i internationell rätt.³¹ Även Council of the international institute of Humanitarian law (IHL) har uttryckt att det aldrig är någon stat som utvisat en person med hänvisning till att principen inte existerar, om de har frångått den har de gjort det med stöd i att personen inte uppnått flyktingstatus eller omfattats av något undantag. Detta agerande anser IHL stödja att stater erkänner principen, eftersom det hänvisar till undantag för att komma runt den istället för att hävda att den inte finns.

Internationella domstolen har även i avgörandet ”Nicaragua v. United States of America” stadgat att det inte krävs att stater generellt agerar i enlighet med principen, det viktiga är att den är erkänd av dem. Bara för att stater utlämnar i strid mot den innebär det inte att regeln håller på att ändras eller av mindre vikt.³²

²⁹ Linderfalk: *Folkrätten i ett nötskal*, s. 33-34.

³⁰ Artikel 64 Wienkonventionen.

³¹ Office of the United Nations High Commissioner for Refugees Division of International Protection Services: *Conclusions adopted by the executive committee on the international protection of refugees*, UNHCR, No. 25, para b, s. 33, hämtad 2016-09-10 från <http://www.refworld.org/pdfid/4b28bf1f2.pdf>

³² Nicaragua v. United States of America, ICJ Reports, 1984, p. 186, s. 186.

En generell slutsats om att principen innehar jus cogens-karaktär kan inte dras utan större undersökning av staters ageranden och fler uttalanden. För att genomföra en kvalitativ studie väljs istället några få fall som tyder på att principen kan ha en jus cogens-karaktär. Om den är jus cogens, vilket UNHCR anser att den är, innebär det att de som bryter mot principen inte behöver vara anslutna till något instrument som stadgar principen. De är folkrättsligt bundna genom dess jus cogens-status och principen fungerar därmed som ett universellt skydd för flyktingar. Dess skydd kan inte kullkastas genom annat än en likvärdig regel som upphäver den.

3.3 Hur långt sträcker sig non-refoulementprincipen?

Vad som redogjorts hittills är att non-refoulementprincipen uttrycks i många internationella instrument och att den eventuellt kan inneha jus cogens-karaktär. Därför är det aktuellt att vidare utreda om principens skydd endast gäller för de som redan befinner sig i en stats territorium eller om skyddet sträcker sig längre geografiskt, och kan appliceras redan på de som exempelvis befinner sig vid en stats gräns.³³

En tolkning från Lauterpacht av principen är att stater är skyldiga att tillförsäkra skydd på territorier de har effektiv kontroll över, således de utöver sina nationella gränser. Denna åsikt har även uttryckts i domen ”Loizidou mot Turkiet”. I domen klargjordes att en stats jurisdiktion inte är begränsad till endast dess geografiska territorium. Skydd kan därför göras gällande redan då personen befinner sig vid statsgränser och transitpunkter till exempel.³⁴

Principen innefattar även ”kedjerefoulement”, vilket innebär att om en stat utvisar en person till ett territorium där skyddet inte kränks, men det finns

³³ Gammeltoft-Hansen: *Access to asylum: international refugee law and the globalisation of migration control*, s. 45 f.

³⁴ Lauterpacht, Sir Elihu, Betlehem, Daniel: *The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinion*, p. 61-67, s. 110-111, hämtad 2016-06-10 från <http://www.unhcr.org/419c75ce4.pdf>

risk att den staten sänder vidare personen dit dennes rättigheter kränks, är det förbjudet för den första staten att utvisa personen.³⁵

3.4 Vad har stater för ansvar att kontrollera?

Nu har det utretts om vad skyddet innebär och hur långt det kan sträcka sig geografiskt. Nästa fråga är därför vilket ansvar stater har att kontrollera staten de utvisar person till är säker. Den närmaste definitionen finns i Tortyrkonventionens artikel 33, av den går det att utläsa vad som omfattas av undersökningsplikten för huruvida en utvisning är säker eller inte. Myndigheten måste ”beakta all hänsyn av betydelse”, vilket innefattar att det finns ett ”konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna” i staten de tänkt utlämna personen till. Artikelns innebörd har föranlett många diskussioner eftersom den går att tolkas brett, vilket också resulterat i att principen utvecklats genom praxis. Att närmare redogöra för de olika tolkningarna i de nationella domarna omfattas dock inte av uppsatsens syfte. Bedömningar ska grundas i relevant fakta och omständigheter ska undersökas och baseras på objektivitet, individualitet och trovärdighet. Det ska också tas hänsyn till om det finns omständigheter som kan minimera risken i staten, exempelvis om nationellt skydd i mottagarstaten är tillgängligt.³⁶

Många stater ingår internationella överenskommelser där de utlovar garantier om att de eller stater de ska utlämna personer till är säkra länder. Att ge sådana garantier har urholkat undersökningsplikten och kritiserats av bland annat FN, vilka anser att sådana avtal inte kan underminera staters skyldighet att faktiskt undersöka.³⁷

³⁵ T.I. mot Förenade kungariket, no. 43844/98, dom 7 mars 2000.

³⁶ Wolfram Wouters, Cornelis: *International Legal Standards for the Protection from Refoulement*, Leiden University, 2009, s. 26-29. Hämtad 2016-06-10 från <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/13756/000-wouters-B-25-02-2009.pdf?sequence=2>

³⁷ UN News Centre: *Bilateral deportation agreements undermine international human rights law – UN expert*, hämtad 2016-06-10 från <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=16372&Cr=human&Cr1=rights>

3.5 Tillämpning av överenskommelser i strid mot non-refoulement

För att vidare undersöka om överenskommelsen mellan EU och Turkiet står i strid mot principen om non-refoulement kommer detta avsnitt ägnas åt två rättsfall där internationella överenskommelser brutit mot principen i artikel 3 EKMR. Rättsfallen kommer endast återges i de delar de är av intresse för uppsatsens syfte.

3.5.1 T.I mot förenade kungariket

T.I mot förenade kungariket från år 2000 handlar om en person från Sri Lanka som flytt till England på grund av hot från en gerillarörelse. England tillämpade Dublinförordningen som reglerade att England skulle utlämna T.I till Tyskland. Tysklands nationella lagstiftning erkände dock endast hot från statliga aktörer, och gerillan som var en privat rebellgrupp erkändes inte som hot. Därför fanns risk att asylsökanden skulle bli utlämnad till Sri Lanka från Tyskland. Domstolen ansåg att England bröt mot non-refoulementprincipen i artikel 3, och i detta sammanhang ”kedjerefoulement”. För kränkning var det tillräckligt att England återsände personen till Tyskland även om personen inte där skulle utsättas för något som kränkte principen. Risken bestod i att Tyskland kunde sända vidare T.I till Sri Lanka där risk existerade.

Utvisningen skedde i stöd av en internationell överenskommelse. Med grund i detta uttalade sig domstolen om att en stat inte kan friskriva sig från ett agerande som strider mot non-refoulementprincipen för att en överenskommelse stadgar det. Om en bestämmelse innebär att staten ska bryta mot non-refoulement ska staten bortse från den. Domstolen ansåg att stater själva bär ansvaret för att undersöka om en plats är i överensstämmelse för utlämning enligt non-refoulementprincipen eller ej. De kan således inte ignorera undersökning för att ett instrument pekar ut vilken stat utlämning ska ske till. Det förtydligades också att det inte spelar någon roll vem överenskommelsen är skapad av. Oavsett om det är en aktör som är ämnad

att bevaka de mänskliga rättigheterna har stater ändå i varje fall plikt att undersöka mottagarstaten så dess tillämpning av en överenskommelse inte strider mot principen. Skyddet står därmed över internationella överenskommelser och de som tillämpas och leder till att non-refoulementprincipen kränks är olovliga för stater att följa.³⁸

3.5.2 M.S.S mot Belgien och Grekland

M.S.S mot Belgien och Grekland handlar om en man från Afghanistan. Han flydde till Grekland och blev där registrerad av dess myndigheter. Sedan tog sig personen till Belgien där han lämnade in ansökan om asyl. Belgien tillämpade Dublinförordningen, vilken stipulerade att asylsökande skulle återsändas till Grekland. I Grekland levde han i hemlöshet och med förbud att arbeta. Europadomstolen prövade målet och kom fram till att förhållandena i Grekland var så undermåliga att Belgien brutit mot artikel 3 och non-refoulementprincipen när de återsänt honom dit. Belgien hade dessutom fått rekommendationer från UNHCR att de inte borde återsända honom på grund av situationen i Grekland, vilket innebar att de var fullt medvetna om vad återsändandet skulle innebära. Domstolen hänvisade dessutom till många icke-statliga organisationers rapporter om de dåliga förhållandena, och tillmätte de stor dignitet.

Bland rapporterna fanns medvetenhet över det stora trycket gränsstater utsattes för på grund av det ökade asyltrycket, men ändock ansåg domstolen att inskränkning från det absoluta skyddet i artikel 3 inte var legalt.

Belgien stödde sitt beslut om återlämning på Dublinförordningen. Domstol ansåg att det fanns ett utrymme i förordningen att tolka den så att de inte var tvungna att överföra asylsökande till Grekland men att det inte utnyttjat utrymmet och därför inte följt förordningen. Om förordningen ändå hade reglerat att han skulle återsändas, skulle det ändå vara i strid med principen om non-refoulement eftersom ingen överenskommelse kan avtala bort den.

³⁸ T.I. mot Förenade kungariket, no. 43844/98, dom 7 mars 2000.

Belgien hade även sökt garantier och diplomatiska försäkranen från Grekland om hur förhållandena var. Det var dock inte tillräckligt att förlita sig på sådana då undersökningsskyldigheten enligt artikeln stipulerar att relevant information ska inhämtas av staten själv, eftersom det finns en positiv skyldighet att undersöka som inte kan överlåtas.

En internationell överenskommelse ska alltså inte tillämpas om den står i strid med non-refoulementprincipen eftersom den står över staters suveränitet och frihet att ingå avtal. Domstolen anser dessutom att människorättsorganisationers åsikter är av högt värde då deras uttalanden och bedömningar om situationer i länder är väl utredda och speglar verkligheten.³⁹

³⁹ M.S.S. mot Belgien och Grekland, no. 30696/09, dom 21 januari 2011.

4 Reaktioner på avtalet

I föregående avsnitt konstaterades att tillämpning av en internationell överenskommelse inte är legitim endast av det faktum att det skapats av en aktör som är till för att värna om de mänskliga rättigheterna. Staterna som tillämpar det har fortfarande en positiv undersökningsplikt för huruvida de följer non-refoulementprincipen vid applicering. Eftersom överenskommelsen nyligen ingåtts har det inte kommit några avgöranden i dess tillämpning. Vad som ska redogöras för här är åsikter från Human Rights Watch och en resolution från Europarådet som uttryckt kritik mot avtalet samt gett ledning kring huruvida Turkiet är en säker stat att återlämnas till eller inte.

4.1.1 Human Rights Watch rapport

10 maj 2016 publicerades en rapport från Human Rights Watch, en organisation som arbetar med att redogöra när mänskliga rättigheter kränks över hela världen. I sin rapport har de på grund av överenskommelsen undersökt hur situationen är i Turkiet för de syriska flyktingarna som återsänds från Grekland till Turkiet. Av utredningarna har det framkommit att Turkiet återsänt hundratals flyktingar till Syrien, vilket uppenbart bryter mot non-refoulementprincipen på grund av det rådande inbördeskriget. För de som befinner sig i Turkiet i flyktingläger har människorättsorganisationer nekats inträde för att undersöka förhållandena, vilket ökar risken för att deras mänskliga rättigheter inte respekteras. Human Rights Watch anser inte att Turkiet är ett säkert land för syriska flyktingar att befinna sig i och att det strider mot principen om non-refoulement att tillämpa ett avtal som sänder människor dit.⁴⁰

⁴⁰ Amnesty International: *EU leaders must not close their eyes to human rights abuses against refugees*, refworld, hämtad 2016-06-10 från <http://www.refworld.org/country,COI,,,TUR,,5724b3574,0.html>

4.1.2 Resolution 2109

Europarådet har antagit en resolution angående avtalet mellan EU och Turkiet. I sin resolution anser de att överenskommelsen ger upphov till flera frågor angående mänskliga rättigheter. De anser bland annat att överlämnandet från Grekland till Turkiet inte uppfyller kraven enligt Flyktingkonventionen och dess skydd för non-refoulement eftersom Turkiet inte kan anses vara ett säkert tredje land.

En del av avtalet är att EU ska finansiera Turkiet för att förhållandena för flyktingarna ska kunna vara bra. Det har dock varit stora förseningar från EU:s sida, vilket påverkat den redan utsatta situationen i Turkiet mer eftersom närmre 3 miljoner flyktingar befinner sig i landet. Det finns således inte tillräckligt med pengar för att säkra människors rättigheter.

Turkiet har dessutom geografisk begränsning i deras tillämpning av Flyktingkonventionen, där dess regler gäller för de flyktingar som är från Europa. Europarådet anser att Turkiet ska ta bort begränsningen och erkänna alla flyktingar samma status och rättigheter, eftersom en begränsning innebär att inte alla ges samma skydd.⁴¹

⁴¹ Parliamentary Assembly: *The situation of refugees and migrants under the EU-Turkey Agreement of 18 March 2016*, Resolution 2109, hämtad 2016-06-10 från <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=22738&lang=en>

5 Analys

Som redogörs för i denna studie, innebär överenskommelsen mellan EU och Turkiet att flyktingar som tagit sig till Grekland illegalt kommer att återlämnas till Turkiet av de grekiska myndigheterna. Vid dessa återlämnanden ska även principen om non-refoulement respekteras.⁴²

5.1 Flyktingars rätt till skydd enligt non-refoulement

I studien beskrivs principen betyda att en stat inte får utvisa en flykting till en plats där risk finns för att personen utsätts för kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Denna innebörd utläses i en av de mest centrala konventionerna i internationell flyktingrätt, FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning.⁴³ Vidare innebär stadgandet av non-refoulement i FN:s tortyrkonvention att en stat inte bara förbjuds att utlämna en person om den personen lider fara att utsättas för tortyr i mottagarstaten, utan även en plikt att undersöka förhållandena i mottagarstaten så att de är tillfredsställande för lovlig utlämning.⁴⁴ I fallet ”Soering mot Förenade kungariket” uttalade domstolen att principen om non-refoulement i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna inte endast bryts mot vid tortyr utan redan ifall en person riskerar utsättas för annan behandling eller bestraffning som är en kränkning av dess mänskliga rättigheter. I fallet ansågs också att skyldighet kring att undersöka förhållandena i mottagarstaten förelåg för att försäkra att de mänskliga rättigheterna inte kränkts.⁴⁵

Utifrån ovanstående resonemang har flyktingar rätt till skydd enligt non-refoulement. Ett sådant skydd innebär att en flykting inte får utvisas till en stat där dess mänskliga rättigheter riskerar att kränkas. För att tillgodose att

⁴² Jfr Kapitel 2

⁴³ Jfr Avsnitt 3.1.1

⁴⁴ Jfr Avsnitt 3.1.2

⁴⁵ Jfr Avsnitt 3.1.3

dessa rättigheter inte kränks vid ett utvisande har den stat som ämnar att utvisa dessutom en skyldighet att undersöka förhållandena i mottagarstaten.

5.2 Risk att överenskommelsen mellan EU och Turkiet kränker non-refoulementprincipen

Utifrån uttalanden av UNHCR, IHL och Internationella domstolen påvisar denna studie att principen av non-refoulement innehar jus cogens-karaktär, vilket innebär att den har en ställning som går över nationella och internationella överenskommelser. Stater bör därmed vara folkrättsligt bundna till non-refoulementprincipen genom dess jus cogens-status och därmed innebära ett universellt skydd för flyktingar. För att kunna bryta mot non-refoulementprincipen krävs att en ny tvingande folkrättsnorm av samma karaktär uppstår och gör non-refoulement ogiltig som i sin tur skulle leda till att principen upphör.⁴⁶

Eftersom överenskommelsen mellan EU och Turkiet är en internationell överenskommelse som inte kan anses ha en jus cogens-karaktär i likhet med non-refoulementprincipen, bör principen gå över överenskommelsen mellan EU och Turkiet på grund av dess jus cogens-status. Överenskommelsen mellan EU och Turkiet bör därför inte kunna anses vara av en sådan karaktär att den slår ut flyktingarnas universella skydd genom principen av non-refoulement. Detta bör i sin tur innebära att angivelser i överenskommelsen kan riskera att kränka flyktingars skydd.

5.3 Hur principen om non-refoulement kränks

Eftersom Grekland är anslutet till flyktingkonventionen⁴⁷ gäller skyddet mot non-refoulement för de flyktingar som tagit sig till Grekland. Detta skydd

⁴⁶ Jfr Avsnitt 3.2

⁴⁷ Jfr Avsnitt 3.1.1

medför med grund i ovanstående resonemang i detta avsnitt, att Grekland även har ansvar att kontrollera att Turkiet är en säker stat enligt non-refoulement principen.

I överensstämmelse med vad redovisats i denna studie⁴⁸, bör de grekiska myndigheternas undersökningsplikt ske genom att beakta all hänsyn av betydelse för att kontrollera att Turkiet är en säker stat. Detta innebär att de måste undersöka om det finns konsekventa handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Mer specifikt bör de grekiska myndigheternas bedömningar grundas i relevant fakta, där omständigheterna i Turkiet ska undersökas och baseras på objektivitet, individualitet och trovärdighet. I överensstämmelse med uttalande av bland annat UNHCR, bör inte garantier som utlovar att Turkiet är en säker stat vara tillräckligt för att anse att Grekland uppfyllt sin undersökningsplikt.⁴⁹ Tidigare redovisat rättsfall om T.I mot förenade kungariket⁵⁰ visar ytterligare att instrument som internationella avtal i likhet med överenskommelsen mellan EU och Turkiet inte kan användas så att Grekland kan friskriva sig från ett agerande som strider mot non-refoulementprincipen. Vidare styrker rättsfallet att Grekland själva bär ansvaret för att undersöka om Turkiet är en plats i överensstämmelse för utlämning enligt non-refoulementprincipen eller ej.

Ett annat redovisat rättsfall om M.S.S mot Belgien och Grekland⁵¹ visar på att en undersökning av en mottagarstat dit en person skall utvisas, inte anses vara tillräcklig genom garantier och diplomatiska försäkranen från den mottagarstaten. Relevant information måste istället inhämtas av den stat som ska utvisa. I rättsfallet framgick att information i form av uttalanden och bedömningar av människorättsorganisationer anses vara av högt värde av Europadomstolen. Detta eftersom människorättsorganisationers bedömningar om situationer i länder är väl utredda och speglar verkligheten.

⁴⁸ Jfr Avsnitt 3.4

⁴⁹ Jfr Avsnitt 3.4

⁵⁰ Jfr Avsnitt 3.5.1

⁵¹ Jfr Avsnitt 3.5.2

I enlighet med dessa resonemang bör Grekland i sin undersökning av huruvida Turkiet är ett säkert land eller ej tillmäta dignitet till människorättsorganisationers uttalanden om Turkiet. Garantier och diplomatiska försäkranen från Turkiet bör ej ligga till grund för Greklands bedömning av dess säkerhet för personer de utvisar.

Som redogjorts för i denna uppsats⁵², anser inte Human Rights Watch att Turkiet är ett säkert land för syriska flyktingar att befinna sig i. De anser därför vidare att en tillämpning av en överenskommelse som sänder människor dit strider mot principen om non-refoulement. Bedömningen att Turkiet inte är ett säkert land för syriska flyktingar grundas i att Turkiet återsänt hundratals flyktingar till Syrien där det råder inbördeskrig. Enligt kedjerefolement⁵³ bryter därmed Grekland mot non-refoulementprincipen genom att utvisa syriska flyktingar till Turkiet. Bedömningen att Turkiet inte är ett säkert land för syriska flyktingar grundar sig även i att människorättsorganisationer nekats inträde till turkiska flyktingläger vid försök att undersöka förhållandena i dessa. Nekat tillträde ökar risken för att flyktingarnas mänskliga rättigheter inte respekteras. Europarådets resolution angående överenskommelsen mellan EU och Turkiet som redogörs för tidigare i denna uppsats⁵⁴, anser inte heller att överlämnandet från Grekland till Turkiet uppfyller kraven enligt Flyktingkonventionen och dess skydd för non-refoulement. Detta eftersom Turkiet inte kan anses vara ett säkert land.

Ovanstående reaktioner på avtalet från Human Watch Rights och Europarådet visar på att Turkiet är en osäker stat. Grekland har misslyckats med sin undersökningsplikt då garantier från Turkiet som utlovar säkerhet att vistas där genom överenskommelsen mellan EU och Turkiet inte bedöms tillmäta tillräcklig betydelse. Förda resonemang i detta avsnitt visar därav på att Grekland genom tillämpningen av överenskommelsen mellan EU och Turkiet mest troligt har brutit mot non-refoulementprincipen genom att sända syriska flyktingar till Turkiet och därmed riskerat att bryta mot

⁵² Jfr Avsnitt 4.1.1

⁵³ Jfr Avsnitt 3.3

⁵⁴ Jfr Avsnitt 4.1.2

flyktingars skydd. Överenskommelsen mellan EU och Turkiet kan alltså anses stå i strid med internationell flyktingrätt, eftersom flyktingar i Turkiet inte får sina mänskliga rättigheter säkrade.

6 Slutsats

Uppsatsens syfte är att undersöka vilket skydd flyktingar har rätt till genom principen av non-refoulement och om den nyligen ingångna överenskommelsen mellan EU och Turkiet riskerar att kränka detta skydd.

6.1 Vad innebär principen om non-refoulement?

Principen om non-refoulement ger ett skydd för en flykting som innebär att denne inte får utvisas till en stat där dess mänskliga rättigheter riskerar kränkas. För att tillgodose att dessa rättigheter inte kränks vid ett utvisande har den stat som ämnar utvisa dessutom en skyldighet att undersöka förhållandena i mottagarstaten.

6.2 Finns det en risk att överenskommelsen mellan EU och Turkiet strider mot non-refoulementprincipen?

Överenskommelsen mellan EU och Turkiet bör inte kunna anses vara av sådan karaktär att den slår ut flyktingarnas universella skydd genom principen av non-refoulement. Detta bör i sin tur innebära att angivelser i överenskommelsen kan riskera kränka flyktingars skydd. Det finns därav en risk att överenskommelsen mellan EU och Turkiet strider mot non-refoulementprincipen.

6.3 Hur strider överenskommelsen mot non-refoulementprincipen?

Överenskommelsen strider mot non-refoulementprincipen genom att dess tillämpning innebär att människor sänds till ett osäkert land. Grekland sänder flyktingar till Turkiet och eftersom Grekland inte kan påvisa Turkiet

som ett säkert land, uppställer principen om non-refoulement ett förbud mot att sända flyktingar till det landet.

6.4 Överenskommelsen mellan EU och Turkiet kränker flyktingars skydd

Studien visar därmed att flyktingar har rätt till skydd enligt non-refoulementprincipen och att den nyligen ingångna överenskommelsen mellan EU och Turkiet troligtvis inskränker det skyddet. Överenskommelsen mellan EU och Turkiet skulle därav kunna anses ogiltig.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Internationella konventioner

1951 års FN-konvention angående flyktingars rättsliga ställning, The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, 16 augusti 1954, SÖ 1954:55.

1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, Protocol Relating to the Status of Refugees, 25 augusti 1967, SÖ 1967:45.

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Rom den 4 november 1950, SÖ 1952:35. Lag 1994:1219 om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. 12 december 1985, SÖ 1986:1.

Wienkonventionen om traktaträtt, Vienna Convention on the Law of Treaties, 23 maj 1969, United Nations, Treaty Series, vol. 1155, p.331.

Litteratur

Allain, Jean, Van Selm, Joanne, Kamanga, Khoti, Morrison, John, Nadig, Aninia, Spoljar-Vrzina, van Willigien, Loes; *The Refugee Convention at Fifty, a view from Forced Migration*

Diesen, Christian, Lagerqvist Veloz Roca, Annika, Lindholm Billing, Karolina, Seidlitz, Madelaine, Wilton Wahren, Alexandra: *Prövning av*

migrationsärenden – bevis 8, uppl. 2, Norstedts Juridik AB, Vällingby, 2012.

Gammeltoft-Hansen, Thomas: *Access to asylum: international refugee law and the globalisation of migration control*, Cambridge, 2011.

Goodwin-Gill, Guy S. och McAdam, Jane: *The refugee in international law*, uppl. 3, Oxford University Press, Oxford, 2007.

Hettne, Jörgen, Otken Eriksson, Ida: *EU-rättslig metod - teori och genomslag i svensk rättstillämpning*, uppl. 2, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012.

Kleineman, Jan: *Rättsdogmatisk metod*, i Korling, Fredric § Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, uppl. 1, Studentlitteratur AB, Lund, 2013.

Linderfalk, Ulf: *Folkrätten i ett nötskal*, uppl. 2:1, Studentlitteratur AB, Lund, 2012.

Seidlitz, Madelaine: *Asylrätt - en praktisk introduktion*, uppl. 1:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2014.

Zimmerman, Andreas (red.): *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Its 1967 Protocol*, New York, 2011.

Elektroniska källor

Amnesty International: *EU leaders must not close their eyes to human rights abuses against refugees*, refworld, hämtad 2016-06-10 från <http://www.refworld.org/country,COI,,,TUR,,5724b3574,0.html>

Europeiska rådet: *EU-Turkey statement*, 18 Mars 2016, hämtad 2016-06-10 från <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

Höglund, Lena: *Sociala förhållanden*, 2016, hämtad 2016-06-09 från <http://www.landguiden.se/Lander/Asien/Syrien/Sociala-Forhallanden>

Lauterpacht, Sir Elihu, Betlehem, Daniel: *The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinion*, p. 61-67, s. 110-111, hämtad 2016-06-10 från <http://www.unhcr.org/419c75ce4.pdf>

Nationalencyklopedin: *kvalitativ och kvantitativ metod*, hämtad 2016-06-09 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvalitativ-metod> och <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvantitativ-metod>

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees Division of International Protection Services: *Conclusions adopted by the executive committee on the international protection of refugees*, UNHCR, hämtad 2016-09-10 från <http://www.refworld.org/pdfid/4b28bf1f2.pdf>

Parliamentary Assembly: *The situation of refugees and migrants under the EU-Turkey Agreement of 18 March 2016*, Resolution 2109, hämtad 2016-06-10 från <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=22738&lang=en>

UN News Centre: *Bilateral deportation agreements undermine international human rights law – UN expert*, hämtad 2016-06-10 från <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=16372&Cr=human&Cr1=rights>

Wolfram Wouters, Cornelis: *International Legal Standards for the Protection from Refoulement*, E.M. Meijers Institute of Legal Studies, Leiden Law School, Leiden University, 2009, s. 26-29. Hämtad 2016-06-10 från <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/13756/000-wouters-B-25-02-2009.pdf?sequence=2>

Rättsfallsförteckning

Europadomstolen

M.S.S. mot Belgien och Grekland, no. 30696/09, dom 21 januari 2011.

Soering mot Förenade kungariket, no. 17038/88, dom 7 juli 1989.

T.I. mot Förenade kungariket, no. 43844/98, dom 7 mars 2000.

Internationella domstolar

Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua, *Nicaragua v.*

United States of America, ICJ Reports, 1984.